

Konsumtion och produktion hos dräktiga och digivande tackor utfodrade med vallensilage skördat vid olika energiinnehåll

Ett tidigt skördat vallfoder med hög smältbarhet och lågt fiberinnehåll ger avsevärt högre konsumtion hos dräktiga och digivande tackor än ett sent skördat vallfoder med låg smältbarhet och högt fiberinnehåll. Det medför också mindre vikt- och hullnedgång hos tackorna under dräktighet och digivning, en högre lamm tillväxt och mindre åtgång av lammkraftfoder.

Tackor under sen dräktighet och digivning har ett ökande behov av energi från fodret för att tillmötesgå de krav som ett växande foster har under dräktigheten och som ett diande lamm har under digivningsperioden. För att undvika alltför stora kraftfodergivor är det viktigt att tackorna får i sig stora mängder grovfoder av god kvalitet. Skördetidpunkten för vallen är avgörande för vallens energiinnehåll och därmed för tackornas energikonsumtion. Ju mer energi som tackorna får i sig via fodret, ju mindre energi behöver de frigöra från sina kroppsvävnader, vilket leder till att tackorna tappar mindre i hull och i kroppsvikt.

Vi ville med projektet ta reda på hur man genom att skörda vallgrödan vid olika tidpunkter under första skörden kan påverka konsumtion och hull hos dräktiga och digivande tackor samt tillväxten hos deras lamm vid intensiv lammproduktion med vinterfödda lamm. Vi ville också i fält studera foder-, strö- och arbetsåtgång till tackor och lamm under stallperioden för två produktionsmodeller med olika lamningstidpunkter och ras för att kunna göra ekonomiska beräkningar som kan ligga till grund för bidragskalkyler och ekonomisk optimering.

Korsningstackor av finull/dorset betäckta med texelbagge och dräktiga med två lamm ingick i försöket på Götala forskningsstation, Skara under två år. Första året 2005-2006 ingick sex tackor (två i varje box) i respektive grupp, där de fick fri tillgång till tidigt respektive sent skördat ensilage och där hälften av tackorna i varje grupp fick korn och proteinkoncentrat och hälften fick färdigfoder under högdräktighet och digivning. Andra året 2006-2007 ingick sex individualutfodrade tackor i varje grupp, tidigt, medel respektive sent skördat ensilage och alla tackor fick 0,8 kg färdigfoder. Lammen hölls i samma box som sin mor fram till avvänjning och fick fri tillgång till lammkraftfoder i lammkammare. Försöket pågick från sju respektive sex veckor före lamning till avvänjning, som gjordes vid 59 respektive 48 dagar efter lamning de båda åren.

Det tidigt skördade ensilaget hade ett högt energiinnehåll båda åren, 11,8 respektive 11,7 MJ/kg ts. Med senare skördetidpunkt minskade energiinnehållet med 1,7 MJ/kg ts 2005 och med 0,9 MJ respektive 1,5 MJ/kg ts 2006. Samtidigt ökade fiberinnehållet, NDF, från 514 till 612 g/kg ts mellan de två skördetidpunkterna det första året och från 472 till 620 till 665 g/kg ts för de tre skördetidpunkterna under det andra året. Ts-halten i ensilage var 35 % första året och 53 % andra året.

Tackorna hade en hög ensilagekonsumtion båda försöksåren. De tackor som fick det tidigt skördade ensilaget konsumerade första året 2,2, 1,8 respektive 2,1 kg ts ensilage under sen

lågdräktighet, högdräktighet och digivning. Motsvarande konsumtion av det sent skördade ensilaget var 1,5, 1,3 respektive 1,6 kg ts ensilage. Andra försöksåret konsumerade de tackor som fick det tidigt skördade ensilaget 2,5, 2,4 respektive 3,6 kg ts ensilage under sen lågdräktighet, högdräktighet och digivning. Motsvarande konsumtion för medeltidigt skördat ensilage var 2,1, 1,8 respektive 2,6 kg ts och för det sent skördade ensilaget 1,6, 1,5 respektive 2,2 kg ts. Tackor som utfodrades med tidigt skördat ensilage fick inte lika stor vikt- och hullnedgång som tackor som utfodrades med medeltidigt och sent skördat ensilage. De höga konsumtionssiffror som framkommit i detta projekt visar tydligt att tackorna kan konsumera mycket mer än vad som anges i de svenska fodernormerna. Rekommendationerna som finns är byggda på gamla försök där dels tackmaterialet var ett annat än dagens och dels där hö använts istället för ensilage som idag utfodras i de flesta fårbesättningar. Därför är det angeläget med forskning som leder till nya fodernormer med dagens tackmaterial och foder.

Den högre tillväxten hos lamm, som diade tackor utfodrade med tidigt skördat ensilage (420 jämfört med 350 g/dag), visar på en högre mjölkavkastning hos tackor utfodrade med tidigt än med sent skördat ensilage, eftersom förbrukningen av kraftfoder var 29 % lägre för lamm från tackor utfodrade med tidigt jämfört med sent skördat ensilage. Den högre tillväxten hos lammen under digivningsperioden resulterade i en högre avvänjningsvikt (26 kg jämfört med 22 kg) hos lamm födda från tackor som åt tidigt skördat ensilage. Fastän kraftfoderåtgången hos lamm födda från tackor utfodrade med sent skördat ensilage var 3,3 respektive 2,4 kg mer per lamm hade dessa lamm lägre tillväxt än lamm födda från tackor utfodrade med tidigt skördat ensilage.

Resultat från stationsförsöket på Götala visar att tackor under sen dräktighet och digivning har en mycket hög kapacitet att konsumera stora mängder grovfoder. För att utnyttja denna förmåga maximalt hos djuren är det av största betydelse att skörda tidigt för att få ett energirikt vallfoder, som ger högre daglig tillväxt hos lammen under digivningen samtidigt som åtgången på lammkraftfoder blir lägre än vid senare skörd då vallfodret har ett lägre energiinnehåll. Då vallväxterna ökar i mognadsgrad, ökar innehållet av NDF (fiber), som även blir mindre smältbart vid senare mognad hos växten. Den svårsmälta fibern behöver längre tid i vommen för att brytas ner och utnyttjas av djuren, vilket leder till att vomfyllnadsgraden ökar, som begränsar konsumtionsförmågan hos högdräktiga och digivande tackor.

Fältdokumentationen visade att ensilageåtgången var 258 kg ts för vårlammande tackor samt 307 kg ts till vinterlammande och 298 kg ts till höstlammande tackor. Lammen på båda gårdarna hade en mycket hög tillväxt (260-300g/dag) och bra slaktresultat (20 kg, R-, 3-) med tanke på att de är av lantraserna gotlandsfår respektive finull. Ströhalmsåtgången var 125-150 kg och den totala arbetsåtgången per tacka och år var 9,3 timmar på gården med vårlamning och 7,5 timmar på gården med vinter- och höstlamning. Beräknade intäkter minus kostnader, alltså ersättning till mark och arbete i foderodling och fårskötsel, var cirka 650 kr per tacka och år på båda gårdarna. Per timme blev ersättningen cirka 75 kr på båda gårdarna. Detta är väsentligt lägre än lantarbetarelön men betydligt bättre än fårskötselns lönsamhet enligt SLU:s områdeskalkyler. Fältstudien visade också att den ekonomiska bärkraftigheten i

svensk lammproduktion mera påverkas av kostnader för byggnader och maskiner och möjligheten till merintäkter från päls- och livdjursförsäljning än av lamningstidpunkten.